

# Чоловік, який помер

## Про книгу

Головний герой неординарної історії від популярного фінського письменника Антті Туомайнена мешкає в маленькому містечку. І все у Яакко Каунісма складається якнайкраще: у свої 37 він сповнений сил та енергії, має успішний грибний бізнес і красуню- дружину. Але під час візиту до лікаря чоловік раптом дізнається, що жити йому лишилося недовго, адже його отруїли. Мало того, починає розгойдуватися сімейний човен, та й доля фірми викликає серйозне занепокоєння. Втім, лити сльози ніколи, адже треба встигнути знайти вбивцю і владнати решту справ. Остання пригода в житті Яакко нагадує водночас захоп-ливий детектив, гостросюжетний бойовик, похмурий трилер і чорну комедію

The book cover features a central illustration of a dark, rocky cave opening. Inside the cave, several stylized human figures are depicted. At the top, a man in a dark suit is upside down. To his left, a woman in a purple jacket is also upside down, holding a white folder. To his right, a woman in a dark blue dress is upside down, holding a white object. In the center, a woman in a green dress is upside down, holding a bunch of purple flowers. At the bottom, a man in a white shirt and tie is upside down, holding a calculator. In the center, a man with a beard in a brown jacket is upside down, holding a black tablet. To his right, a man in a dark suit is upside down, sitting with his arms crossed. The background of the cave is light gray with white clouds and a tree branch with green leaves on the left side.

АНТТИ  
ТУОМАЙНЕН

# ЧОЛОВІК, ЯКИЙ ПОМЕР

**Антті Туомайнен**

**ЧОЛОВІК, ЯКИЙ ПОМЕР**

Роман



Видавничий дім «Фабула»  
2022

Оригінальна назва роману: MIES JOKA KUOLI  
by Antti Tuomainen  
Published by agreement with Salomonsson Agency

Copyright © Antti Tuomainen 2016

© О. Ковальова, пер. з нім., 2021

© ВД «Фабула», макет, 2022

ISBN 978-617-522-071-9 (epub)

*All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission in writing from the publisher.*

*Усі права збережено. Жодна частина цієї книжки не може бути відтворена або передана в будь-якій формі або будь-якими засобами, електронними чи механічними, включно з фотокопією, записом чи будь-якою системою зберігання та пошуку інформації, без письмового дозволу власників авторських прав.*

Електронна версія створена за виданням:

## **Туомайнен Антті**

T81 Чоловік, який помер. Роман / пер. з нім. О. Ковальова. — Харків : ВД «Фабула», 2022. — 256 с.

ISBN 978-617-522-048-1

Головний герой неординарної історії від популярного фінського письменника Антті Туомайнена мешкає в маленькому містечку. І все у Яакко Каунісма складається якнайкраще: у свої 37 він сповнений сил та енергії, має успішний грибний бізнес і красуню-дружину. Але під час візиту до лікаря чоловік раптом дізнається, що жити йому лишилося недовго, адже його отруїли. Мало того, починає розгойдуватися сімейний човен, та й доля фірми викликає серйозне занепокоєння. Втім, лити сльози ніколи, адже треба встигнути знайти вбивцю і владнати решту справ. Остання пригода в житті Яакко нагадує водночас захопливий детектив, гостросюжетний бойовик, похмурий трилер і чорну комедію.

## **УДК 82-311.1**

*Шановний читачу!*

*Спасибі, що придбали цю книгу.*

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо- і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Для Ану з любов'ю ще один раз

*Автор використав прийом художнього вимислу стосовно географічних назв, медичних та природничих фактів. А в усіх інших аспектах ця історія цілком правдива.*

«He was some kind of man.  
What does it matter what you say about people?»

MARLENE DIETRICH, Touch of Evil<sup>{1}</sup>.

# 1

— Добре, що ви надали нам аналіз сечі.

Овальне обличчя чоловіка за письмовим столом випромінює серйозний вагомий спокій. Темна оправа окулярів підкреслює густу блакить його очей, які спрямовані на мене.

— Головне тепер — дайте мені трохи перевести дух. Я отримав відгук від моїх колег із Котки та Гельсінкі. Їхні дані збігаються з нашими. А ще я б хотів підкреслити, що ми вже не можемо нічого змінити, навіть після того, як під час останнього візиту ви внесли більше ясності. Як ви почуваетесь сьогодні? Розповідайте.

Я знизав плечима і переповів те, про що розповідав під час останньої зустрічі. Усе почалося з раптового нападу непритомності, який вибив мене з колії. Тепер мене не відпускає відчуття, що через певні проміжки часу я втрачатиму свідомість. До цього додалися напади різкого кашлю. А ще мене мучать моторошні сни та головні болі. Наче хтось проводить по моїх очах лезом ножа. Пересихає горло. Ця нудота до блювання, ось так мить за миттю.

І це тоді, коли наша фірма стоїть перед найбільшим викликом за весь час свого існування.

— Так,— сказав лікар і кивнув. — Я розумію.

Я мовчу, і він мовчить, а потім встає і починає ходити по кімнаті.

— Тут річ не в інфекції, як гадалося на початку. Аналіз сечі наводить на певний слід. А МРТ та сонографія підтверджують нашу підозру, що серйозно пошкоджені внутрішні органи: нирки, печінка, підшлункова залоза. З того, що ви розповідаєте, можна зробити висновок, що пошкоджена також центральна нервова система та спинний мозок. Ми, очевидно, маємо справу з чітко вираженими симптомами отруєння. Результати досліджень вражають — згідно з показниками, цього не



витримав би навіть бегемот. Те, що ви ось тепер сидите навпроти мене, здатні ходити на роботу, пов'язане з тим, що отрута накопичувалася у вашому організмі поступово і ваш організм до неї потроху звик.

Так воно і є! Так я все і відчуваю! Я падаю, лечу стрімголов у якась холодне провалля. Це триває секунду, а потім минає. Я сиджу на стільці, навпроти мене сидить лікар за своїм письмовим столом. Сьогодні вівторок. Мені скоро на роботу. Десь я читав, що люди, які перебувають у будинку під час пожежі, раптом відчують спокій. А люди, які втрапили під кулю, можуть спокійно і головне розумно про щось думати, хоча втрачають літри крові.

Щось таке відбувається і зі мною. Я сиджу тут з відчуттям, ніби чекаю на найближчий автобус.

— Здається, ви говорили, що ваша робота пов'язана з грибами,— каже лікар.

— Так, але гриби *мацутаке* не отруйні,— заперечив я.— Та й час їх збирання тільки має розпочатися.

— *Мацутаке*?

Я не знаю, з чого маю почати розмову. Спробую викласти все коротко. Моя дружина працювала в Гельсінкі в одному великому ресторані, а я там був менеджером з продажу продукції. Три роки тому фірма була змушена скоротити свої активи і ми лишилися без роботи. Нам була потрібна якась нова ідея. Ми шукали в Хаміні якісь нові моделі ведення бізнесу, бо тут, як і в багатьох інших маленьких фінських містечках, закрилися і паперова фабрика, і гавань. Згодом проявили кмітливість і отримали чималу дотацію. Нам удалося знайти потрібних співробітників, котрі знали навколишні поля й ліси, як власні кишені. Ми продали свій будинок на півдні Фінляндії та придбали маленьке помешкання в Хаміні, а ще прикупили човника і причал метрів за сімдесят від нашої поштової скриньки. Ідея нашого бізнесу — *мацутаке*. Японці від них божеволіють, а у фінських лісах їх повно.

Є японці, готові платити тисячу євро за один кілограм грибів *мацутаке* в період цвітіння. А на півночі та сході Хаміни їх можна зривати скільки хочеш. Наші приміщення якнайкраще годяться для зберігання та просушування, в період збирання ми можемо відсилати їх до Токіо щотижня.

Я зупинився, щоб перевести подих, лікар задумався.

— Гарзд. Хотів запитати стосовно вашого трибу життя.

— Мого трибу життя?

— Зокрема як ви харчуєтесь? Чи займаєтесь спортом?

Я відповів, що маю добрий апетит. Відтоді як познайомився з Тайною сім років тому, я жодного разу не готував собі обід сам. Тайна вміє готувати, у неї все на основі вершків, солі, масла, сиру та свинини. Мені подобається, як вона готує. Ще б пак! Я важу на 24 кілограми більше, ніж важив сім років тому на час нашого знайомства. А от вона не погладшала. Це пояснюється її фізичною конституцією. Вона має вигляд ставної жінки на вершині свого розквіту. Я говорю це в хорошому смислі. Її стегна округлі, з добре розвиненими м'язами, вони дуже сильні та пружні. В неї широкі плечі і сильні руки, при цьому в її зовнішності немає нічого чоловічого. Живіт у Тайни плаский, ніби пральна дошка.

Коли я розглядаю світлини жінок, які займаються бодіблдингом і не зловживають цією справою, то думаю про Тайну. Вона робить гімнастику, а ще веслує в морі відтоді, як ми переселилися до Хаміни. Я також був рипнувся й собі, та честолубства не вистачило.

Усе це я розповів лікареві. І сам не зрозумів, чому розбалакався, нащо так багато розповів про Тайну. Потім, як лікар відведе свій погляд кудись убік, я запитаю, що ж мені робити далі. Лікар дивиться на мене, ніби лише тепер зрозумів, що я його не слухав і жодного слова з його порад не сприйняв. За окулярами поблискують його очі.

— Нічого,— сказав він.— Це все нічого. І ми тут нічого не можемо зробити.

Таке враження, що в приміщенні надто сильне освітлення, надто багато сонця, літа. Я також починаю блимати.

— Мені шкода,— говорить лікар.— Може, я неясно висловився, але річ у тім, що ми не можемо встановити, що це за отрута. Таке враження, що маємо комбінацію кількох субстанцій. Судячи із симптомів та ваших описів, можна зробити висновок, що декілька видів отрут узято в найточніших дозах. Ми нічого не можемо вдіяти, щоб повернути вас у нормальний стан. Жодної можливості знайти правильний напрямок. Виникає питання, як довго все це може тривати доти, доки ваші органи почнуть відмовляти один за одним. Мені важко говорити вам про такий перебіг хвороби, але це невідворотна логіка при таких отруєннях, які зрештою спричиняють смерть.

Сонячне проміння заливає приміщення і посилює ефект абсурду від сказаних слів. Ці слова тут недоречні. Я сам тут недоречний. Прийшов сюди з думкою, що захворів на грип, бо мене нудить і живіт болить. І сподівався почути, що мені потрібен спокій та антибіотики, аби швидше одужати...

— Усе це схоже на рак підшлункової залози або печінки,— сказав лікар.— Коли напруження на життєво важливі органи діє через край, регенерація неможлива. Орган просто вигоряє, як свічка. Ми не можемо нічого вдіяти, про трансплантацію в такому випадку не йдеться, бо ушкоджено й сусідні органи. Отже, покращення не настане, а саме навпаки — решта органів відмовлять. У вашому випадку сусідні органи ще відносно життєздатні, тобто зберігається якась позірна рівновага всього цього жахіття. Мабуть, цим і пояснюється той факт, що ви ще перебуваєте у відносно доброму загальному стані.

Я дивлюся на лікаря, його голова похитується туди-сюди.

— Звісно, все на світі відносно,— каже він.

Лікар сидить за своїм письмовим столом. Тут він сидить сьогодні, сидітиме завтра і за тиждень.

Мене полишають думки. Наступної миті я починаю розуміти, чому це відбувається саме так.

— Що?..

Я не кваплюся говорити далі. Питання зависає в мене на язиці. Таке питання, очевидно, ставлять один раз у житті.

— Як довго мені ще лишається жити? Скільки часу мені ще відміряно?

Лікар, якому, мабуть, лишилося ще років десять працювати за професією, потім років десять або двадцять відпочивати на пенсії, дивиться на мене із серйозним виразом обличчя.

— Якщо взяти до уваги всі фактори, то мова йде про дні.  
Щонайбільше — тижні.

Мені захотілося кричати. Кричати якісь слова. А ще бити. А потім мене занудило. Я пробую зробити ковток, перевести подих.

— Я не можу збагнути, як воно сталося,— говорю я.

— Так буває, що зіштовхуються різні фактори...

— Я не про це.

— Так.

Ми мовчимо.

У мене таке враження, що літо закінчується і починається осінь. А потім настануть зима, весна. А потім знову літо. Лікар запитливо дивиться на мене, його палець ковзає по блакитному аркушу паперу, що лежить на столі. На аркуші написано моє прізвище та інша інформація. Яакко Мікаель Каунісма. Номер соціального страхування 081178 — 073 Н.

— У вас є якісь побажання?

Я почуваюся заскоченим, лікар уточнює своє питання: «Можливо, вам потрібна якась психотерапія? Догляд перед смертю? Амбулаторно чи вдома? Якісь медикаменти для заспокоєння? Щось проти болю чи седативні засоби?»

Мушу зізнатися, що про таке ще не думав. Я не думав, як проведу останні дні. Немає порад щодо того, як зустріти свою смерть. Смерть приходить лише один раз у житті. Може, треба було зарані потурбуватись про це. Я багато речей відсунув якнайдалі, багато питань не вирішив, усе це дуже важливо. Важливі рішення впродовж останніх семи років я приймав разом зі своєю дружиною. Наприклад, переїзд із Гельсінкі до Хаміни. Поміняти життя у великому місті на *мацутаке*.

— Маю обговорити все це зі своєю дружиною,— відповідаю лікареві.

Коли я вимовляю ці слова, то відчуваю, які вони важливі. Я мушу поговорити з нею і тоді знатиму, що мені робити.

## 2

Здається, асфальт хитається під моїми підошвами. Вітер просто забув, що його завдання полягає в тому, аби повівати. Навколо мене буяє зелень, але повітря задушливе, мені здається, що я занурився в болото. Телефон у моїй руці мокрий від поту. Не знаю, чому я його вийняв, начебто не збирався нікому телефонувати. Те, що я хочу розповісти, по телефону не розповідають. Сорочка прилипла до шкіри, я її підіймаю, але вона прилипає знов. Тоді сідаю у своє авто, вмикаю кондиціонер на найнижчий режим, кермо також мокре і якесь м'яке.

Я відчуваю абсолютний спокій, мабуть, так діє на людину тотальний шок.

Залишаю паркову стоянку біля лікарні, повертаю праворуч. До цілі я б дістався швидше, якби повернув ліворуч, але мені потрібні кілька хвилин, щоб прийти до тями. Мені потрібен спокій, я маю впорядкувати свої думки.

Наша фірма розташована на іншому боці водяної башти, а я весь час їду прямо в напрямку Сальменвірти вздовж узбережжя. Поміж будинками та деревами блищить море, схоже на блакитну поліційну форму. Якийсь чоловік кладе бруківку, щоби влаштувати собі виїзд із двору. Якась жінка їде на велосипеді, очевидно, повертається з ринку з повним кошиком. За п'ять хвилин одинадцята, пізній ранок у Хаміні.

Я доїхав до вулиці Маннергайма, повернув ліворуч, знову ліворуч до вулиці Індустріальної. Це район Хевосгаки, він маленький і неоднорідно забудований. Тут є і маленькі будиночки для однієї сім'ї, і висотки. І закусочні, й різні інші заклади. Наша фірма розміщена в жовтому бунгало, поряд гараж і приміщення для пакування, далі тераса із сауною та всім решта. Машини Тайни я не бачу. Може, вона ще вдома або поїхала кудись пообідати. Вона це любить, а от я в робочий час не люблю бути вдома, бо це вибиває мене з ритму. Простіше проводити весь день на фірмі, а ввечері їхати додому. Так усе знаходить своє правильне місце. Робота є робота, а дім є дім.

Я розвертаюся в дворі та їду до Паппіласаарі. Телефон лежить на сидінні між ногами. Хаміна — це місто, де всі їздять колами навкруг центра, тобто навкруг ратуші. А з висоти це містечко нагадує шахову дошку, як і всі інші міста у Фінляндії. На ринковій площі повно людей. Місцеві торговці пропонують свої товари, крім того, влітку тут багато прийшлого торгового люду, тутешній крам безсовісно дорогий, продають полотняні рушники для сауни. Хтось продає навіть спідню білизну по десять, двадцять чи навіть сотні пар в упаковці. Іноді крізь мою голову проноситься думка про смерть, але вона якась млява й далека.

Мені здається, що про це думати неможливо, особливо коли йдеться про твою власну смерть. Щось таке мелькне у тебе в голові, але за мить його заступає якась буденна думка: закупки для фірми тощо. Я пересікаю міст, Хаміна розташована на маленьких півостровах та полях, в багатьох місцях поміж будинками протікає море. Складається враження, що морська вода поглине всі інші часточки ландшафту. «Хюндай» кольору червоного вина я бачу здалека, а позаду машини Тайни чомусь примостилася автівка Петрі. Хіба він мав прибути до нас у гості? Іноді Тайна лишається вдома, щоб випробувати нові рецепти, а Петрі їй допомагає. Петрі ми взяли в нашу фірму найпершим. Він експерт з техніки і може все полагодити. Крім того, він боже благословення для нашої логістики, бо знає кожен вулицю, кожен пагорб, кожен поворот на п'ятдесят кілометрів навколо. Гаразд, думаю собі, коли виходжу з машини, я попрошу Петрі повернутися назад до бюро з будь-якого приводу. Може, хай поприбирає? Щось таке спало мені на думку. А потім я попрошу Тайну сісти на диван і скажу їй... Не знаю точно, що їй скажу. В усякому разі потреби щось вигадувати немає. Наш будинок останній в цьому глухому провулку, за будинком починається великий квітучий сад з кущами ягід, клумбами, а далі вже пляж. Посередині саду розкинулася наша велика тераса, з якої можна спокійно милуватися морем, тут ніхто не заважатиме, побачити когось можна лише з протилежного берега, а це досить далеко.

Піднімаюся сходами вгору до дверей, якийсь час не можу дихати. Спершу я думав, що то грип, ну, хай бронхіт, у найгіршому разі допуслав запалення легенів. Тримаюся за поручні, вгорі чути шум, це

летить гідролітак, Росіяни побудували тут цілі замки, у них є і кораблі, і літаки, вони ціле літо здійсмають тут шум до неба, а потім марно шукають покупців на весь свій крам. Але в маленькому містечку, де важко знайти роботу, де живуть майже виключно літні люди, мільйонерів не так багато. Літак наближається.

Поручні раптом стають крижаними, я відриваю від них руку, відчиняю двері і гукаю: «Агов!» Жодної відповіді. Може, вони на кухні? Я йду через коридор на кухню, але там нікого немає. Кухня виблискує чистотою, навколо не видно жодної каструлі, в якій би щось варилося, не відчувається жодного запаху якоїсь страви. Посуд виблискує на сонці. Я гукаю Тайну. Літак шумить прямо над будинком, мого голосу не чути.

Я відчиняю задні двері, стою на верхній сходинці, наді мною літак. Земля піді мною хитається. А може, хитаюся я сам? Ні, це таки земля. Я відчуваю це всіма своїми загостреними почуттями. Літак робить крутий поворот у повітрі і летить далі в небесну блакить. Садовий лежак натягнутий так, що от-от трісне, починається якась немислима загальна вібрація, здається, горщики з квітами вже вивалилися і мають розбитися об землю. Петрі лежить на лежаку на спині, його підошви направлені прямо на мене, його голова звисає вниз у якомусь неприродному положенні, він може бачити море, та навряд чи бачить його. Тайна докладає всіх зусиль, аби затулити йому очі. Вона повернута до мене своєю широкою спиною, що вкрилася потом, її сідниці виблискують червоним на сонці, вона скаче верхи на Петрі, ніби осідлала високу гору, ногами впирається в землю, її стегна танцюють, а погляд спрямований до неба. Мабуть, вона бачить той самий літак, що і я. Тайна прискорює такт і ритм. Швидше і швидше, навіть важко собі уявити, що така швидкість можлива.

Тоді бачу залізну штангу на садовому сараї, мені стає зле і нападає нудота. Я блюю і ледве не падаю з ніг. Якась частина моєї блювоти падає на терасу, будинок тремтить від ревища літака. Я відвертаюсь, чисто інтуїтивно ховаюся в тінь, таке враження, що мною хтось керує на відстані. Потім зачиняю двері, вдихаю за мить чисте повітря, випростовуюсь. Я прямий, ніби свічка. Літак шумить уже десь далеко,



ніби муха в сусідній кімнаті. Знаю, що те, про що хотів розповісти Тайні, вже не розповім нікому. Воно втратило свій смисл. Єдине, що мені треба,— це кондиціонер у моїй машині.

### 3

Час від часу я збиваюся на зустрічну смугу, порушую правила руху, але руху як такого тут нема. Туристи сидять на пляжі або стовбичать на ринку, місцеві рушають в дорогу вранці або ввечері. Ополудні тут немає нікого. Це час спокою. Мої думки снують як навіжені. З люті піднімається обурення, з обурення розчарування, з розчарування — бездонна пустота.

Потім знову повертається лють. Перед очима виринають серйозні очі лікаря, його білий халат. Потім з'являються стегна Тайни і вистрибують туди-сюди. Я налаштував кондиціонер на найбільшу холоднечу, холод трохи заспокоює. Не так пече в очах, слабшає потіння. Обличчя знову стає моїм, а не чужим. Я навіть розумію, в якому напрямку їду. Паркую машину біля будівлі поліції. Двоповерховий будинок здається мені втіленням спокою. Він тут не найсучасніший витвір архітектури. Біля ратуші стоять дві церкви. У південно-східному напрямку російська православна, а в північно-західному — лютеранська. Взагалі тут найбільше будинків, яким років півтора. Якби такі будинки стояли в Гельсінкі, то можна було б посперечатися, чи вони придатні для проживання. Я був у поліційному відділку лише одного разу місяць тому, щоб заявити про крадіжку. З двору нашої фірми зникли матеріали для пакування, які там залишили наші співробітники. Я знав, хто це зробив, але прямих доказів не мав, тому не міг переконати поліціантів у своїй правоті. Довелось тримати язик за зубами, ще й сплатити штраф за недотримання правил страхування. Коли я повернувся назад, Тайна сказала, що я надто швидко здався і знову не зміг довести справу до кінця.

Наразі все це набуває дещо дивних обрисів. Я спокійно сиджу в машині, мотор вимкнув, шум кондиціонера приглушений. Так тихо, що я чую, як по дорозі їде на велосипеді якась дівчина. Вітер розвіває її сукню, ободи труться об асфальт, біля квіткової крамниці говорять про іван-чай. В машині-холодильнику чути шум глибокої заморозки. Я запитую себе, що ж зі мною таке трапилося, і я знаю відповідь.

Двері до поліційного відділку відчиняються. На вулицю виходить чоловік мого віку. Він задихається від люті і біжить до своєї машини. Так і має бути, думаю я знехотя. Коли людина все чинить поспішно, коли нею управляє лють. Секунду тому я мав серйозні наміри переступити поріг цього будинку. І що я їм скажу? Що я вмираю? Що мене отруїли? Але довести цього я не можу. Моя дружина осідлала одного з наших співробітників і скаче на ньому в нашому саду. Хтось може мені в усьому цьому зарадити?

З такого можна лише посміятися, це звучить жалюгідно.

Якщо я й справді маю за кілька днів померти, то в усякому разі не хочу провести ці останні свої дні в поліційному відділку маленького містечка, та ще й розповісти там про всі свої найсокровенніші переживання та почуття. Якщо мої думки правильні, то що це вже мені дасть? Якщо моя дружина та її на десять років молодший коханець вирішили мене отруїти, то що з цим робити? Ця думка переслідує мене, їй не потрібна логіка. Чому Тайна попросту не попросила розлучення? Хто його знає. Якби я спрямував свою підозру на цих двох, то чи міг би все прояснити? Коли? І що б мені все це дало? Нічого. На ту мить я б давно вже був мертвий. Я мертвий незалежно від того, що буде далі. Виходжу з машини. Спекотно, стоїть дивна тиша. Я дивлюся на дерева, на сяючу зелень. Літо досягло свого піку.

З відділку виходять двоє молодих чоловіків у формі, вони мають при собі зброю. Один із них дивиться в мій бік. Я інтуїтивно всміхаюся і киваю йому. Поліціант думає, що я, мабуть, його знаю. Він відводить погляд від мене, концентрує свою увагу на тому, що йому говорить колега. Вони проходять повз мене.

Продавчиня морозива ще зовсім молода, мабуть, школярка, підробляє на канікулах. У неї довге каштанове волосся. Вона привітно всміхається і нагадує літо. Я замовляю ромову кулю з бананом, а коли вона мені її подає, я замовляю ще одну з ваніллю. Як у добрі старі часи. Дівчина притискує кулі одну до іншої, вони такі великі, ледь не на півметра. Я даю їй банкноту в 50 євро, а решту лишаю на чай. Дівчина дякує, у неї світлий голос, я бажаю їй сонця і світла. З морозивом у руках сідаю на найближчий камінь і облизую краї своєї

високої морозяної башти. Я просто перебуваю тут, так було завжди, тільки я цього не розумів і про це не думав. Дивлюся на будівлю поліції. Мені треба з кимось поговорити. Хай не цієї миті, хай не на повний голос. Морозиво таке солодке, таке смачне. Невзабарі. Відтепер усе для мене невзабарі. Мої батьки померли. Я був єдиною дитиною в родині. Братів та сестер у мене немає. Немає і близьких родичів. У дитинстві в мене не було близьких друзів. Я не належав до жодного товариства. Згадую людей, яких знав у житті, ось вони проходять перед моїми очима: обличчя, голоси, запахи. Вони піднімаються переді мною, аби щось сказати. Хтось дивиться мені в очі, хтось стоїть поряд, хтось підходить зовсім близько. Ніхто не хоче слухати те, що я хочу сказати. Я вже готовий втратити надію.

Морозиво покращує мені настрій. Мене ніби очистили, ніби якусь ін'єкцію пропустили через мої вени. Власне, такого досвіду я у своєму житті не мав.

Не мав і нагоди спробувати наркотики, можу лише здогадуватися, що це таке. Але всі речі насправді мають такий самий вплив на наш досвід. Хіба все наше життя не є накопиченням думок, уявлень, висновків, які ми виймаємо з того самого капелюха? Така ересь ще не спадала мені на думку. Я навіть не знаю, добре це чи зле. Морозиво дає гарне відчуття, відчуття перемоги.

Я ще раз пропускаю перед своїми очима шеренгу людей, яких знаю, та все ж міцно тримається лише думка про одну людину.

Тоді спокійно їду на фірму, це інший спокій, ніж той, якого я знав зазвичай. Правою рукою тримаю кермо, а ліва теліпається у вікні дверцят, підставляю обличчя під сонце. Місто тихе й тепле.

Я їду по вулиці Маннергайма, я вперше уважно роздивляюся парк, помічаю маленький ставочок, навколо якого шумлять дерева. Праворуч парк оточують зелені пагорби. Я звертаю на вулицю Індустріальну, але не зупиняюся біля фірми, а їду далі. З фірми долинає голос Тайни. Вона говорить тим голосом, яким повідомила мені, що я не здатний доводити справи до кінця, що надто рано здаюся. Цей голос і все те, що я бачив. У моїй душі піднімається лютя. Я проїжджаю ще сотню

метрів до того місця, де вулиця Індустріальна роздвоюється і змінює назву. Оминаю темно-синю будівлю. *Компанія з обмеженою відповідальністю: Гриби, Хаміна.*

Троє чоловіків, які пів року тому з'явилися нізвідки. Вони налагодили контакт з нашими японськими клієнтами і запропонували кращу якість і кращі умови. Звісно, це неможливо, пустопорожні обіцянки. Але такі речі звучать музикою у вухах клієнтів. Я навіть уявити собі не можу, де вони набрали співробітників. Навряд чи вони привабили їх грошми, бо крупних замовників мали ми, їхній двір завжди пустий. Власне, там завжди стоїть маленький декоративний фургон, двері іноді відчинено, з них доноситься якась фінська попса, буває, що власник фірми сидить на дивані і попихкує сигарою. Зараз тут тихо, схоже, в будинку нікого немає. Я їду далі, потім розвертаюся і заїжджаю у двір. Полудень — і я тут, а що трапилося вранці, те вже від мене далеко. Відриваю ногу від педалі, під'їжджаю зовсім близько до будинку і виходжу з машини. Поряд з широкими воротами звичайні двері з дзвінком. Я дзвоню. Раз. Два. Ніхто не виходить. Я заходжу в будинок і гукаю: «Агов! Чи хтось є?» Стою посеред кімнати. Якесь дивне бюро, столи голі, полиці голі. На одному столі стоїть комп'ютер, перед столом крісло на колесах. Хтось тут міг ще недавно сидіти і працювати. На стіні висить великий портрет колишнього президента Кекконена, який ніби втупився в мене тупим поглядом. Я відвертаюся і біжу до інших дверей. Там кухня, в яку вкладено чималі кошти, але по всьому видно, що облаштовували її чоловіки. Скляна шафа для пива і окрема для біопива, яке привозять з Естонії.

Кухня дуже чиста, відразу за нею велике приміщення з диваном, телевізором та кількома гучномовцями. Я трохи порився поміж компакт-дисками, які стоять на полиці. Попса, шлягери. Артту Віскарі та Він Дізель. Посеред кімнати висить боксерський мішок для тренувань. На стіні — червоні боксерські рукавиці, ще тут великий вибір гантелей. А от на протилежній стіні відкриваю щось зовсім інше. Підходжу ближче і ніби потрапляю у якийсь фільм про самураїв: на стіні висять великі мечі. Обережно проводжу долонею по лезу. Лезо дуже довге, вузьке і блискуче. Ця гострота вганяє мене в лихоманку,

коли я веду пальцем по лезу. По спині прокочується холодок, стає дуже неприємно. Я засовую меч назад у піхви і вішаю на стіну.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

# Епілог

У Санні рука тендітна й ніжна. Тепла. На якусь мить я відчуваю, як вона обхопила мою руку, тримає її міцно, а потім послаблює свій потиск. Наближається ранок. Поодинокі хмарини легкі і білі. Небо бездоганно блакитне. У мене чудове самопочуття. Я не відчуваю жодної потреби втягувати живіт. Санні бачила мене в різному вигляді, в тому числі голим до пояса. Навіть без штанів. Я знаю, який я, хто я і що я. Я розповів їй про себе все. Тайні я також устиг дещо повідомити, наприклад, що вимагаю від неї розлучення. Тайна все ще в лікарні, але вже починає одужувати. Наша розмова була короткою. Насамкінець мені захотілося сказати їй щось позитивне. Я подякував за смачну їжу, яку вона готувала для мене упродовж багатьох років. І навіть не став доливати ложку дьогтю. Ми цілком по-людськи порозумілися на прощання. Тайна навіть зізналася мені, що Петрі з нею до Гельсінкі не їде. Він хоче залишитися в Хаміні. Чому він так вирішив, вона так і не дізналася, говорить він з трудом. Надто багато всього різного пережили вони останнім часом, щоб так легко знайти правильне рішення. Мені все стало ясно. Знайти управу на Аско не так просто, мене він не вбив, можна сказати, просто погрожував, але в Тікканена є свої претензії до нього відносно давніх справ, які пов'язані з убивством людини, отже, Аско має поводитися вкрай стримано та обережно. У галузі грибної справи він персона нон грата. Він зробив спробу обдурити партнера, таке в бізнесі не прощають. Для ділової людини це самогубство. Такі справи не мають терміну давності.

Оллі знайшли в його чулані. Тікканен забрав його до відділку, спротиву той не чинив. Оллі висловив бажання знову одружитися. Він хоче знайти таку наречену, для якої тюремні мури не перешкода. Мабуть, йому треба пошукати собі наречену в жіночій колонії.

Раймо цікавився, що трапилося з його сауною. Якось вона стала не така, якою була раніше. Він забрав свою дружину з лікарні, вона перехворіла на норовірус, але наразі почувається краще. Раймо

натякнув мені, що щось негаразд із моїм способом паритись у сауні. Я йому сказав, що сильно посковзнувся, а коли падав, то випадково виламав дошку в стіні. За стіною сауни вже виросла, трава і про це місце я говорити не хочу.

Югану вважають пропалим безвісти. Тікканен подивився на мене дуже уважно, коли я зазначив, що Югана завжди був надто імпульсивним. Він з тих, хто живе миттєвими порухами душі, він міг просто взяти і кудись раптово податися, нікому нічого не сказавши. Суві тепер працює не погодинно, вона шефіння фінансової та бухгалтерської справи. Тікканен урятував мені життя. Я багато разів висловлював йому свою подяку. А він зауважив, що я врятував життя двом людям: Тайні та Петрі. Якби не мої швидкі дії, не моя сердечність і людське співчуття, вони не змогли б так швидко й успішно одужати. Це все добре, а от самого себе я врятувати не зміг. Чи все-таки зміг? Може, людина продовжує жити, вмираючи? Щось же від людини залишається: її помисли, почуття, думки? Наша фірма процвітає як ніколи. Какутама із штанів вистрибнув, коли побачив мене в ролі непереможного героя. Він високо оцінив мою готовність принести жертву заради нашої спільної справи. Какутама сказав, що завжди буде глибоко поважати чоловіка, який не побоявся виступити з сосною гілкою проти самурайського кинджала. Коли Какутама описав усі властивості цієї специфічної холодної зброї, мені стало моторошно, але я швидко прийшов до тями.

Санні пробудила мене до життя. Я мусив обняти її і щиро за все подякувати. І хотів би сказати, що кохаю її від усього серця, усіма своїми клітинами, усіма фібрами душі. Звісно, я вже не одужаю, на жаль, це неможливо, я таки скоро помру. Але з тими, кого ми щиро любимо, нам дароване спільне вічне життя. Санні розплющує очі, вона усміхається.

— Ти щось сказав? — запитує вона.

Я заперечливо хитаю головою і цілую її в лоб. Вона засинає.

На екрані з'являється повідомлення, що через три години ми будемо в Токіо. За вікном голубіє небо. Ми летимо назустріч сонцю, яке



СХОДИТЬ.

<sup>1</sup> Він був таким собі чоловіком.  
Яка різниця, що ви говорите про людей?

*Марлен Дітріх «Печать зла»*

[Повернутися](#)

**ridmi**  
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

**КУПИТИ**